

svega 425 hiljada duša, dok su ostale zemlje »Ilirije velike slavo-hrvatski govoreće« skupa brojile preko tri miliona stanovnika. Međutim u onoj užoj Hrvatskoj, koja je brojila nešto preko četiri stotine hiljada duša, sakupio se je daleko veći broj intelektualaca, nego u svim ostalim hrvatskim i slovenskim krajevima zajedno. Sasvim je razumljivo dakle, da je ova inteligencija, kojoj je bilo tijesno na tako uskom i još privredno nerazvijenom području, tražila ne samo samoupravu na tom svom području, nego također i mogućnost prodiranja u sve one druge krajeve, koji su joj pripadali na osnovu načela narodnosti i jezika. Zato su se oni bez ikakvih teškoća i bez ikakvih unutrašnjih borba i kriza odrekli kajkavskog narječja i prihvatili se štokavštine »dijalekta pako ovoga, kao običnoga u pismoznanju starinskome. On mora i najpraviji biti, jere ga Slavonac, krajiški Hrvat, Primorac, Prikupnik, Dalmatinac, Bosanac, Crnogorac, i oni Hrvati koji se Wasser-kroaten zovu, i po madjarske zemlje rasuti jesu, jednako govore«⁷⁾.

Ivan Derkos, koji je po mišljenju prof. Fanceva, najjači ideolog ilirskog pokreta⁸⁾, još nam neposrednije ukazuje na koristi, koje je ondašnja hrvatska inteligencija očekivala od preporoda hrvatske književnosti: »jer će se lakše moći davati i obilatiije skupljati dobrovoljni prinosi za opće književne potrebe . . . povećati će se broj onih koji bi se htjeli dati na pisanje većih i manjih djela, budući da ima ljudi na milijune . . . Samo raspačavanje i

7) Janko Drašković, »Dizertacija«, isp. Barac, Ilirska knjiga, strana 66.

8) Fancev, op. cit., str. 4—5.